

C/2023/1066

15.12.2023

P9_TA(2023)0193

Sprawozdanie za rok 2022 dotyczące Kosowa

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 maja 2023 r. w sprawie sprawozdania Komisji za rok 2022 dotyczącego Kosowa (2022/2201(INI))

(C/2023/1066)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony ⁽¹⁾, a Kosowem, z drugiej strony, który wszedł w życie 1 kwietnia 2016 r.,
- uwzględniając Umowę ramową między Unią Europejską a Kosowem dotyczącą ogólnych zasad uczestnictwa Kosowa w programach unijnych, która obowiązuje od 1 sierpnia 2017 r. ⁽²⁾,
- uwzględniając konkluzje prezydencji z posiedzenia Rady Europejskiej w Salonikach w dniach 19–20 czerwca 2003 r.,
- uwzględniając deklarację z Sofii przyjętą 17 maja 2018 r. podczas szczytu UE–Bałkany Zachodnie,
- uwzględniając deklarację z Zagrzebia przyjętą 6 maja 2020 r. podczas szczytu UE–Bałkany Zachodnie,
- uwzględniając deklarację z Brda przyjętą 6 października 2021 r. podczas szczytu UE–Bałkany Zachodnie,
- uwzględniając deklarację z Tirany przyjętą 6 grudnia 2022 r. podczas szczytu UE–Bałkany Zachodnie,
- uwzględniając proces berliński zapoczątkowany 28 sierpnia 2014 r. oraz 8. szczyt procesu berlińskiego, który odbył się 5 lipca 2021 r.,
- uwzględniając szczyt w Sofii, który odbył się 10 listopada 2020 r., w tym przyjętą na nim deklarację w sprawie wspólnego rynku regionalnego oraz deklarację w sprawie Zielonego programu działań dla Bałkanów Zachodnich,
- uwzględniając wniosek o członkostwo w Radzie Europy złożony przez Kosowo 12 maja 2022 r.,
- uwzględniając wniosek o przystąpienie do Unii Europejskiej złożony przez Kosowo 14 grudnia 2022 r.,
- uwzględniając Traktat o Wspólnocie Energetycznej z 20 lipca 2006 r. ⁽³⁾ oraz decyzję Rady z 29 maja 2006 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Traktatu o Wspólnocie Energetycznej ⁽⁴⁾,
- uwzględniając deklarację w sprawie bezpieczeństwa energetycznego i zielonej transformacji na Bałkanach Zachodnich oraz umowy w sprawie swobody przemieszczania się oraz uznawania kwalifikacji zawodowych i dyplomów ukończenia studiów wyższych, przyjęte na szczycie procesu berlińskiego dla Bałkanów Zachodnich 3 listopada 2022 r.,
- uwzględniając rezolucję Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1244 z 10 czerwca 1999 r., opinię doradczą Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS) z 22 lipca 2010 r. w sprawie kwestii zgodności jednostronnej deklaracji niepodległości Kosowa z prawem międzynarodowym oraz rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 64/298 z 9 września 2010 r., w której uznano treść opinii MTS i z zadowoleniem przyjęto gotowość UE do ułatwienia dialogu między Serbią a Kosowem,
- uwzględniając pierwsze porozumienie w sprawie zasad dotyczących normalizacji stosunków między rządami Serbii i Kosowa z 19 kwietnia 2013 r., porozumienia z 25 sierpnia 2015 r. oraz bieżący dialog wspierany przez UE, który ma na celu normalizację stosunków,

⁽¹⁾ Dz.U. L 71 z 16.3.2016, s. 3.

⁽²⁾ Dz.U. L 195 z 27.7.2017, s. 3.

⁽³⁾ Dz.U. L 198 z 20.7.2006, s. 18.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 198 z 20.7.2006, s. 15.

- uwzględniając porozumienie w sprawie swobody przemieszczania się, zawarte między rządami Serbii i Kosowa 27 sierpnia 2022 r., a także porozumienie w sprawie tablic rejestracyjnych z 23 listopada 2022 r. oraz plan działania w zakresie wdrożenia porozumień w sprawie energii przyjęty 21 czerwca 2022 r. w ramach dialogu wspieranego przez UE,
- uwzględniając porozumienie brukselskie z 27 lutego 2023 r. i umowę z Ochrydy z 18 marca 2023 r. oraz załącznik realizacyjny do niej,
- uwzględniając decyzję Rady (WPZiB) 2021/904 z 3 czerwca 2021 r. w sprawie zmiany wspólnego działania 2008/124/WPZiB w sprawie misji Unii Europejskiej w zakresie praworządności w Kosowie (EULEX Kosowo)⁽⁵⁾, wydłużającą mandat misji do 14 czerwca 2023 r.,
- uwzględniając komunikat Komisji z 5 lutego 2020 r. pt. „Usprawnienie procesu akcesyjnego – wiarygodna perspektywa członkostwa w UE dla państw regionu Bałkanów Zachodnich” (COM(2020)0057),
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1529 z 15 września 2021 r. ustanawiające Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III)⁽⁶⁾,
- uwzględniając komunikat Komisji z 6 października 2020 r. pt. „Plan gospodarczo-inwestycyjny dla Bałkanów Zachodnich” (COM(2020)0641) oraz dokument roboczy służb Komisji z 6 października 2020 r. pt. „Wytyczne dotyczące realizacji Zielonego programu działań dla Bałkanów Zachodnich” (SWD(2020)0223),
- uwzględniając przeprowadzoną przez Komisję ocenę programu reform gospodarczych Kosowa (na lata 2022–2024) z 27 kwietnia 2022 r. (SWD(2022)0126) i wspólne wnioski z dialogu gospodarczo-finansowego między UE a Bałkanami Zachodnimi oraz Turcją, przyjęte przez Radę 24 maja 2022 r.,
- uwzględniając komunikat Komisji z 12 października 2022 r. pt. „Komunikat w sprawie polityki rozszerzenia UE w 2022 r.” (COM(2022)0528), któremu towarzyszy dokument roboczy służb Komisji pt. „Sprawozdanie za rok 2022 dotyczące Kosowa” (SWD(2022)0334),
- uwzględniając komunikat Komisji z 29 kwietnia 2020 r. pt. „Wsparcie dla regionu Bałkanów Zachodnich w zwalczaniu pandemii COVID-19 oraz ożywienie gospodarcze po pandemii” (COM(2020)0315),
- uwzględniając wniosek Komisji z 4 maja 2016 r. dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 539/2001 wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Kosowo) (COM(2016)0277), oraz swoje stanowisko z 28 marca 2019 r. w sprawie tego wniosku Komisji przyjęte w pierwszym czytaniu⁽⁷⁾,
- uwzględniając sprawozdanie końcowe misji obserwacji wyborów z ramienia Unii Europejskiej w sprawie wyborów samorządowych, które odbyły się w 2021 r. w Kosowie,
- uwzględniając czwarte posiedzenie Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia Unia Europejska–Kosowo, które odbyło się w Brukseli 7 grudnia 2021 r.,
- uwzględniając konkluzje Rady z 13 grudnia 2022 r. w sprawie rozszerzenia oraz procesu stabilizacji i stowarzyszenia, w szczególności poparcie Rady dla liberalizacji reżimu wizowego dla Kosowa,
- uwzględniając sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego nr 1/2022 z 10 stycznia 2022 r. pt. „Wsparcie UE na rzecz praworządności na Bałkanach Zachodnich – pomimo poczynionych wysiłków wciąż występują zasadnicze problemy”,
- uwzględniając sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego nr 9/2021 z 3 czerwca 2021 r. pt. „Dezinformacja w UE – pomimo podejmowanych wysiłków problem pozostaje nierozwiązany”,

⁽⁵⁾ Dz.U. L 197 z 4.6.2021, s. 114.

⁽⁶⁾ Dz.U. L 330 z 20.9.2021, s. 1.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 108 z 26.3.2021, s. 877.

- uwzględniając protokół z wyjazdu komisarz Rady Europy ds. praw człowieka Dunji Mijatović do Kosowa w dniach 30 maja – 3 czerwca 2022 r. ⁽⁸⁾,
  - uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Kosowa,
  - uwzględniając swoje zalecenie z 19 czerwca 2020 r. dla Rady, Komisji i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa w sprawie Bałkanów Zachodnich po szczycie w 2020 r. ⁽⁹⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z 6 lipca 2022 r. w sprawie sprawozdania Komisji dotyczącego Kosowa za rok 2021 ⁽¹⁰⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z 15 grudnia 2021 r. w sprawie współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej na Bałkanach Zachodnich ⁽¹¹⁾,
  - uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z posiedzenia w dniach 23–24 czerwca 2022 r. w sprawie Ukrainy, wniosków o członkostwo złożonych przez Ukrainę, Republikę Mołdawii i Gruzję, Bałkanów Zachodnich oraz stosunków zewnętrznych,
  - uwzględniając deklarację oraz zalecenia przyjęte na 9. posiedzeniu Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–Kosowo, które odbyło się w dniach 3–4 listopada 2022 r.,
  - uwzględniając sprawozdanie misji Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie w Kosowie na temat ochrony dziedzictwa kulturowego w Kosowie, opublikowane w lipcu 2022 r.,
  - uwzględniając globalny wskaźnik postrzegania korupcji 2022 opublikowany przez organizację Transparency International 31 stycznia 2023 r.,
  - uwzględniając Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych,
  - uwzględniając wspólną deklarację z drugiego szczytu przewodniczących Parlamentu Europejskiego i parlamentów krajów Bałkanów Zachodnich, który został zwołany 28 czerwca 2021 r. przez przewodniczącego Parlamentu Europejskiego i w którym uczestniczyły organy kierownicze parlamentów krajów Bałkanów Zachodnich,
  - uwzględniając swoje zalecenie z 23 listopada 2022 r. dla Rady, Komisji i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa w sprawie nowej strategii rozszerzenia UE ⁽¹²⁾,
  - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
  - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0174/2023),
- A. mając na uwadze, że rozszerzenie było w przeszłości najskuteczniejszym instrumentem polityki zagranicznej UE i jedną z najbardziej udanych strategii politycznych UE, której celem było motywowanie i zachęcanie do przeprowadzenia podstawowych reform, w tym w dziedzinie rządów prawa, oraz geostrategiczną inwestycją w długotrwały pokój, stabilność i bezpieczeństwo na kontynencie;
- B. mając na uwadze, że skuteczność tego instrumentu znacznie zmniejszyła się przez ostatnie lata w uwagi na niewywiązywanie się przez UE ze swoich obietnic oraz brak prawdziwej woli politycznej niektórych przywódców politycznych w krajach objętych procesem rozszerzenia, aby przeprowadzić gruntowne reformy;
- C. mając na uwadze, że 20 lat temu w Salonikach, a niedawno podczas szczytu w Tiranie UE wyraziła swoje pełne zaangażowanie na rzecz członkostwa zachodniobałkańskiej szóstki w Unii Europejskiej i zaapelowała o przyspieszenie procesu akcesyjnego; mając na uwadze, że przez ostatnich kilka lat brak wiarygodności UE w polityce rozszerzenia stworzył sprzyjające warunki dla działających w złej wierze podmiotów trzecich w regionie Bałkanów Zachodnich, w szczególności Rosji i Chin;
- D. mając na uwadze, że wszystkie kraje aspirujące do członkostwa w UE będą oceniane na podstawie indywidualnych postępów i osiągnięć w zakresie spełniania, wdrażania i przestrzegania zestawu kryteriów i wspólnych wartości europejskich;

⁽⁸⁾ <https://rm.coe.int/1680a88e42>.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 362 z 8.9.2021, s. 129.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 47 z 7.2.2023, s. 118.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 251 z 30.6.2022, s. 87.

⁽¹²⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2022)0406.

- E. mając na uwadze, że nowy impuls do rozszerzenia, jaki dały wnioski o członkostwo w UE krajów Partnerstwa Wschodniego, skłonił UE do przyspieszenia długo odkładanej realizacji obietnic złożonych Bałkanom Zachodnim przez podjęcie decyzji o rozpoczęciu rozmów akcesyjnych z Macedonią Północną i Albanią oraz przyznaniu statusu kandydata Bośni i Hercegowinie;
- F. mając na uwadze, że przyszłość Bałkanów Zachodnich leży w Unii Europejskiej;
- G. mając na uwadze, że niedawne wydarzenia, w szczególności rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie, pokazały, że brak rozszerzenia wiąże się z ogromnymi kosztami strategicznymi i może zagrozić bezpieczeństwu i stabilności na naszym kontynencie;
- H. mając na uwadze, że niektóre kraje Bałkanów Zachodnich wykazują dużą podatność na destabilizację, co jest wykorzystywane przez państwa trzecie i już urzeczywistnia się w wielu krajach objętych procesem rozszerzenia; mając na uwadze, że stabilność, bezpieczeństwo i odporność demokratyczna Bałkanów Zachodnich są nierozdzielnie związane z bezpieczeństwem, stabilnością i odpornością demokratyczną UE;
- I. mając na uwadze, że przywódcy polityczni we wszystkich państwach członkowskich i w krajach objętych procesem rozszerzenia muszą udowodnić swoje prawdziwe zaangażowanie na rzecz rozszerzenia za pomocą konkretnych kroków i postępów, zapewniając jego ciągłość, spójność, wiarygodność i oddziaływanie;
- J. mając na uwadze, że UE jest największym źródłem wsparcia finansowego dla Kosowa, w szczególności z Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej, i od czasu jego uruchomienia w 2007 r. zapewniła ponad 1,2 mld EUR;
- K. mając na uwadze, że Unia Europejska jest największym darczyńcą i partnerem handlowym Kosowa oraz największym inwestorem w tym kraju; mając na uwadze, że UE wspiera zaangażowanie Kosowa na rzecz integracji europejskiej, w szczególności przez IPA III, Plan gospodarczo-inwestycyjny dla Bałkanów Zachodnich i pomoc makrofinansową;

Zaangażowanie w przystąpienie do UE

1. z zadowoleniem przyjmuje wniosek Kosowa o członkostwo w UE, który odzwierciedla ciągłą proeuropejską orientację jego obywateli, ogromny międzypartyjny konsensus w sprawie integracji z UE oraz wyraźny geopolityczny wybór strategiczny; wzywa państwa członkowskie, by przyznały Komisji mandat do przedstawienia kwestionariusza bez dalszej zwłoki oraz do sporządzenia opinii na temat zasadności wniosku tego kraju; wzywa instytucje europejskie do udzielenia wsparcia instytucjonalnego dla reform, które poprawią życie codzienne obywateli Kosowa;
2. z zadowoleniem przyjmuje deklaracje wsparcia dla wniosku Kosowa o członkostwo w UE wydane przez przedstawicieli rządów Austrii, Chorwacji, Czech, Estonii, Finlandii, Niemiec, Włoch, Litwy, Holandii i Szwecji;
3. z zadowoleniem przyjmuje długo oczekiwane porozumienie w sprawie liberalizacji reżimu wizowego dla obywateli Kosowa, które ma wejść w życie najpóźniej 1 stycznia 2024 r.; apeluje do Komisji i Rady, aby nie dopuściły do dalszych opóźnień; podkreśla, że Parlament Europejski wielokrotnie wzywał państwa członkowskie i Radę do przyjęcia tego porozumienia, gdyż Kosowo spełniło wszystkie kryteria już w 2018 r.;
4. ubolewa, że ta krótkowzroczna blokada w Radzie, będąca rezultatem wewnętrznych uwarunkowań niektórych państw członkowskich, zaszkodziła wiarygodności polityki rozszerzenia i stała w sprzeczności z podejściem opartym na osiągnięciach, zwiększyła pesymizm i negatywne nastawienie mieszkańców do UE i perspektywy członkostwa Kosowa oraz zmniejszyła wpływ polityczny UE na reformy w tym kraju, i należy mieć nadzieję, że problem ten jest teraz możliwy do przezwyciężenia; wyraża uznanie dla osiągnięć Kosowa w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną oraz w zarządzaniu migracją;
5. wzywa państwa członkowskie, które jeszcze nie uznały Kosowa za suwerenne państwo, zwłaszcza Hiszpanię, Słowację, Cypr, Rumunię i Grecję, aby uczyniły to bez dalszej zwłoki i umożliwiły mu w ten sposób poczynienie postępów na drodze do Europy na równi z krajami kandydującymi; podkreśla swoje zaniepokojenie faktem, że niektóre państwa członkowskie wykorzystują narzędzia instytucjonalne do utrudniania procesu integracji w regionie, w tym w Kosowie;
6. przypomina swoje stanowisko, że niepodległość Republiki Kosowa jest nieodwracalna; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Izrael uznał Kosowo 4 września 2020 r.; zachęca kraje, które uznały Kosowo za niepodległe państwo i nie nawiązały jeszcze stosunków dyplomatycznych, aby to uczyniły;

7. z zadowoleniem przyjmuje najdłuższy jak dotąd okres stabilności politycznej po wyborach w 2021 r. i zachęca Kosowo do podejmowania dalszych wysiłków w celu sprostania wyzwaniom na drodze ku integracji europejskiej; podkreśla, że tempo procesu akcesyjnego będzie zależało od postępów w zakresie praworządności i praw podstawowych oraz normalizacji stosunków z Serbią w oparciu o wzajemne uznanie;

8. z zadowoleniem przyjmuje spójność stanowisk Kosowa z polityką zagraniczną i polityką bezpieczeństwa UE, w szczególności zdecydowane potępienie przezeń rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie oraz wdrożenie unijnych środków ograniczających wobec Rosji i Białorusi, co potwierdza jego zdecydowane i trwałe zaangażowanie na rzecz integracji z UE i głęboko zakorzenia ten kraj w sojuszu transatlantyckim jako niezawodnego i cennego partnera;

9. wyraża uznanie dla Kosowa za zawieszenie reżimu wizowego dla obywateli Ukrainy i gotowość do przyjęcia ukraińskich i afgańskich uchodźców uciekających przed wojną oraz za wprowadzenie specjalnego programu dla dziennikarzy z tych krajów;

10. ponownie wyraża pełne poparcie dla wniosku Kosowa o członkostwo w Radzie Europy i planu przystąpienia tego kraju do programu NATO „Partnerstwo dla pokoju” oraz dla jego wniosków o członkostwo w innych organizacjach międzynarodowych, takich jak Interpol; wzywa te organizacje i państwa członkowskie, by nie stawiały przeszkód i proaktywnie popierały odpowiednie wnioski Kosowa; ponownie podkreśla, że droga integracji euroatlantyckiej jest drogą ku stabilności, która w przyszłości zapewni Kosowu postęp i bezpieczeństwo;

11. ubolewa, że Kosowo jest obecnie jedyną europejską demokracją, która nie jest jeszcze członkiem Rady Europy; wzywa społeczność międzynarodową do wywierania nacisków na Serbię, by powstrzymała się przed próbami odizolowania sąsiadującego z nią Kosowa na scenie międzynarodowej przez kampanie wymierzone przeciwko jego uznaniu lub przez wykluczanie tego kraju z organizacji międzynarodowych; wzywa Serbię do wycofania swojego głosu blokującego, który uniemożliwia Kosowu członkostwo w Radzie Europy i innych organizacjach międzynarodowych, mając na względzie, że ta blokada stoi w sprzeczności z porozumieniem z 2013 r. między Kosowem a Serbią w sprawie normalizacji stosunków; zauważa, że członkostwo Kosowa w Radzie Europy przyniosłoby korzyści kosowskiemu Serbom, gdyż umożliwiłoby im wnoszenie skarg za naruszenia praw człowieka do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;

12. z dużym zadowoleniem przyjmuje decyzję Komitetu Ministrów Rady Europy o przyjęciu wniosku Kosowa o członkostwo i przekazaniu go Zgromadzeniu Parlamentarnemu; głęboko ubolewa nad faktem, że Serbia głosowała przeciwko tej decyzji, co stanowi naruszenie umowy z Ochrydy z 18 marca 2023 r.;

Demokracja i praworządność

13. wyraża uznanie dla Kosowa za postępy we wzmacnianiu demokracji i praworządności oraz za wzmożone działania ustawodawcze dotyczące reform związanych z UE; zauważa, że Kosowo wdrożyło znaczną liczbę reform, i podkreśla, że ich wdrożenie jest kluczem do powodzenia tych reform i do trwałego postępu; apeluje do rządu o wykorzystanie stabilnej większości w parlamencie i kontynuowanie prac nad wdrożeniem niezbędnych reform;

14. z zadowoleniem przyjmuje postępy w realizacji priorytetów II europejskiego programu reform; wyraża uznanie dla wysiłków zmierzających do wzmocnienia zdolności instytucjonalnych dotyczących wdrażania i monitorowania reform związanych z UE oraz sprawozdawczości w tym zakresie; wzywa Komisję i Biuro UE w Kosowie do wzmożenia starań o zwiększenie widoczności i promowania roli bliższego partnerstwa między UE a Kosowem, wysiłków w tym zakresie oraz wynikających z niego korzyści;

15. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w 2022 r. Kosowo po raz drugi z rządu awansowało w rankingu dotyczącym wskaźnika praworządności opracowywanym przez organizację World Justice Project; zauważa, że po wprowadzeniu znaczących pozytywnych zmian Kosowo należy obecnie do najbardziej demokratycznych krajów regionu Bałkanów Zachodnich;

16. zauważa, że Kosowo kończy przygotowywanie nowej krajowej strategii rozwoju do 2030 r.; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że krajowa strategia rozwoju jest opracowywana w ramach procesu obejmującego bardzo szerokie grono zainteresowanych stron ze społeczeństwa obywatelskiego, społeczności biznesowej i partnerów rozwojowych; odnotowuje postępy w obszarze spraw wewnętrznych w postaci przyjęcia strategii w zakresie migracji i dokumentu koncepcyjnego dotyczącego cudzoziemców;

17. z zadowoleniem odnosi się do przyjęcia istotnych przepisów antykorupcyjnych, w tym ustawy o Agencji ds. Zapobiegania Korupcji, ustawy o oświadczeniach majątkowych i oficjalnych prezentach, nowego kodeksu postępowania karnego, ustawy o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów i prokuratorów oraz ustawy o finansowaniu podmiotów politycznych, a także wzywa do skrupulatnego wdrożenia tych przepisów; podkreśla, że konieczne są dalsze wysiłki na rzecz bardziej proaktywnych dochodzeń, ostatecznych orzeczeń sądu i ostatecznej konfiskaty mienia oraz że skuteczna walka z korupcją na wysokim szczeblu wymaga silnej woli politycznej;

18. pochwala fakt, że według globalnego wskaźnika postrzegania korupcji z 2022 r. Kosowo nadal poprawia swoją pozycję i znajduje się wśród liderów w regionie; zwraca uwagę, że walka z korupcją przynosi korzyści wszystkim obywatelom;

19. ponownie wyraża zaniepokojenie kosowskim wymiarem sprawiedliwości, który nadal jest nieefektywny i podatny na nadmierną ingerencję; zachęca władze Kosowa do poprawy wdrażania istniejących instrumentów w celu ochrony niezależności, efektywności i integralności wymiaru sprawiedliwości oraz poprawy jego standardów; odnotowuje zobowiązanie rządu do zastosowania się do opinii Komisji Weneckiej w sprawie dokumentu koncepcyjnego dotyczącego weryfikacji sędziów i prokuratorów, w ścisłej współpracy z UE;

20. z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie i trwające obecnie wdrożenie strategii i na rzecz praworządności na lata 2021–2026 oraz odnośnego planu działania, ukierunkowanych na zwiększenie niezależności, bezstronności, integralności, rozliczalności oraz ogólnych zdolności wymiaru sprawiedliwości i prokuratury, ze zwróceniem szczególnej uwagi na walkę z korupcją i przestępczością zorganizowaną;

21. wyraża zaniepokojenie, że kadencja prokuratora generalnego wygasła w kwietniu zeszłego roku, i ubolewa, że nie powołano jego następcy, mimo że Rada Prokuratorów zaproponowała nowego kandydata; wzywa prezydenta Kosowa do podjęcia decyzji w sprawie proponowanego kandydata, ponieważ jest to jeden z czynników osłabiających skuteczność walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną; odnotowuje kroki podjęte w celu zreformowania ram prawnych dotyczących systemu ścigania w postaci nowelizacji ustawy o Radzie Prokuratorów Kosowa;

22. wzywa rząd do wzmocnienia wysiłków na rzecz utworzenia profesjonalnej, odpolitycznionej, zróżnicowanej i zorientowanej na obywateli służby cywilnej, powoływanej na podstawie przejrzystych procedur opartych na kwalifikacjach; ubolewa nad bojkotem instytucji wymiaru sprawiedliwości wspieranym przez serbskie nacjonalistyczne partie polityczne na północy Kosowa;

23. ubolewa, że w nowo przyjętej ustawie o urzędnikach publicznych i ustawie o wynagrodzeniach nie uwzględniono uwag ekspertów międzynarodowych, co może narazić służbę cywilną na upolitycznienie; odnotowuje przyjęcie nowej, zintegrowanej strategii reformy administracji publicznej oraz strategii zarządzania finansami publicznymi; przypomina rządowi, że dysponująca dostateczną liczbą pracowników, funkcjonalna administracja publiczna, współpracująca na zasadzie zaufania ze szczeblem politycznym, stanowi klucz do skutecznego wdrożenia reform;

24. z zadowoleniem przyjmuje zatwierdzenie ustawy o sądzie gospodarczym i ustanowienie tego organu, co przyczyni się do sprzyjającego otoczenia gospodarczego i przyciągnie inwestycje; przypomina, że Kosowo ma duży potencjał, jeżeli chodzi o rozwój przemysłu technologicznego, biorąc pod uwagę młodą populację kraju i wysoki poziom innowacji;

25. zauważa, że konieczne jest zapewnienie konstruktywnej współpracy w parlamencie między większością a opozycją; ubolewa, że na prace legislacyjne negatywnie wpłynęła spolaryzowana atmosfera polityczna i trudności w osiągnięciu kworum niezbędnego do podejmowania decyzji; wzywa odpowiedzialne podmioty do lepszego zarządzania harmonogramem prac legislacyjnych, a członków opozycji do zaprzestania praktyki nieuczestnictwa w debatach i głosowaniach, co uniemożliwia przyjmowanie przepisów; zachęca rządzącą większość do dodatkowych wysiłków, a opozycję do wzmocnienia roli Zgromadzenia jako forum konstruktywnego dialogu politycznego i wypracowywania konsensusu, w szczególności jeżeli chodzi o program reform związanych z UE;

26. wzywa Kosowo do wyeliminowania pozostałych niedociągnięć w procesie wyborczym i wdrożenia zaleceń unijnej misji obserwacji wyborów w tym zakresie; z zadowoleniem przyjmuje utworzenie wielopartyjnej komisji ad hoc, która ma pracować nad tymi reformami, i apeluje o zwiększenie wysiłków w celu wypełnienia wszystkich od dawna niezrealizowanych zaleceń;

27. z zadowoleniem odnotowuje większą liczbę udanych operacji wymierzonych w przestępczość zorganizowaną obejmujących współpracę międzynarodową i transgraniczną, z ubolewaniem zauważa jednak, że poczyniono ograniczone postępy w prowadzeniu dochodzeń i ściganiu tego rodzaju spraw; jest zaniepokojony trudnościami w walce z przestępczością zorganizowaną na północy Kosowa, gdzie nadal działają przestępcze gangi Milana Radoičićia i Zvonka Veselinovicia, ściśle powiązane z serbską rządzącą Partią Postępu, negatywnie wpływając na życie i perspektywy obywateli Kosowa na północy kraju;

28. wyraża głębokie zaniepokojenie niedociągnięciami w dochodzeniu w sprawie zabójstwa opozycyjnych przywódców kosowskich Serbów Olivera Ivanovicia i Dimitrijego Janičijevicia w Mitrowicy oraz w ściganiu sprawców; apeluje do władz Kosowa, by zwiększyły wysiłki podejmowane w związku z tymi sprawami i ujawniły tło polityczne tych zabójstw;

29. wyraża zaniepokojenie faktem, że nadal nie wdrożono wyroku Trybunału Konstytucyjnego Kosowa z 2016 r. w sprawie monasteru Visoki Dečani; ponownie apeluje do rządu, by bezzwłocznie wdrożył to orzeczenie, zgodnie z zobowiązaniem do przestrzegania praworządności i niezależności wymiaru sprawiedliwości; w tym kontekście ubolewa nad regularnymi próbami wybudowania międzynarodowej drogi biegnącej przez specjalny obszar chroniony monasteru Visoki Dečani, co rodzi poważne problemy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska, i wzywa władze lokalne i krajowe, by definitywnie zrezygnowały z planu budowy tej drogi;

30. wyraża zaniepokojenie rosnącą liczbą obcych ingerencji w złym zamiarze w postaci kampanii dezinformacyjnych i wprowadzających w błąd organizowanych przez szereg podmiotów, w szczególności Rosję i Chiny; z zadowoleniem przyjmuje prace nad projektem ustawy o cyberbezpieczeństwie, w tym plany ustanowienia Krajowego Urzędu ds. Cyberbezpieczeństwa; wzywa Kosowo i UE do zacieśnienia współpracy w celu wzmocnienia odporności demokratycznej i kompleksowego przeciwdziałania kampaniom dezinformacyjnym i zagrożeniom hybrydowym, których celem jest destabilizacja kraju i osłabienie jego europejskiej perspektywy, w tym w obszarach cyberbezpieczeństwa, ochrony infrastruktury krytycznej oraz bezpieczeństwa żywnościowego i energetycznego;

31. wzywa UE i kraje Bałkanów Zachodnich, by ustanowiły ramy skutecznej współpracy między Prokuraturą Europejską (EPPO) a krajami przystępującymi; zachęca kraje Bałkanów Zachodnich do szybkiego zawarcia dwustronnych porozumień roboczych z EPPO w celu ułatwienia ścisłej współpracy i ścigania przypadków niewłaściwego wykorzystania funduszy UE, w tym poprzez oddelegowanie krajowych urzędników łącznikowych do EPPO;

32. z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie krajów Bałkanów Zachodnich do zwalczania nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką (BSiL), a jednocześnie wyraża zaniepokojenie ilością takiej broni w posiadaniu obywateli Kosowa; wzywa władze Kosowa do wywiązania się z zobowiązania do wdrożenia regionalnego planu działania na rzecz trwałego rozwiązania problemu nielegalnego posiadania i niewłaściwego wykorzystywania BSiL oraz handlu tą bronią;

Prawa podstawowe i prawa człowieka

33. zauważa, że Kosowo posiada niezbędną strukturę instytucjonalną w celu propagowania i ochrony praw człowieka; podkreśla jednak, że Kosowo musi silniej zobowiązać się do priorytetowego traktowania praw człowieka oraz zapewnienia rozliczalności i odpowiednich sankcji za naruszenia i nadużycia dzięki lepszemu wdrożeniu odpowiednich przepisów;

34. z zadowoleniem przyjmuje ożywione i pluralistyczne środowisko medialne w Kosowie, jednak ubolewa z powodu obraźliwych wypowiedzi i kampanii oszczerstw, często ze strony ugrupowań politycznych, kierowanych pod adresem dziennikarzy śledczych; jest szczególnie zaniepokojony brakiem wolności słowa na północy Kosowa, w tym autocenzurą; zdecydowanie potępia niedawne ataki na dziennikarzy w północnych gminach Kosowa i wzywa policję oraz międzynarodowe siły bezpieczeństwa w Kosowie, by zapewniały dziennikarzom lepszą ochronę w celu zagwarantowania prawa do informacji na północy kraju;

35. ponawia apel o wprowadzenie skutecznych środków ukierunkowanych na zapewnienie stabilności finansowej i niezależności mediów w celu wyeliminowania wpływów politycznych oraz wzmocnienia pozycji mediów w ich służbie na rzecz interesu publicznego oraz podczas odgrywania przez nie ważnej roli demokratycznej i wypełniania obowiązków w tym zakresie; wzywa do większej przejrzystości i apeluje o wiarygodne informacje w zakresie własności mediów, aby zwiększyć niezależność i pluralizm mediów;

36. wzywa rząd do zacieśnienia współpracy ze społeczeństwem obywatelskim w zakresie podejmowania decyzji i do częstszego wykorzystywania Rządowej Rady ds. Współpracy ze Społeczeństwem Obywatelskim, aby zbudować relacje oparte na współpracy i rzeczywiście włączyć społeczeństwo obywatelskie w przejrzysty proces legislacyjny już od pierwszych etapów; podkreśla znaczenie zwiększenia odpowiedzialności i przejrzystości w odniesieniu do finansowania publicznego organizacji społeczeństwa obywatelskiego; podkreśla, że społeczeństwo obywatelskie ma podstawowe znaczenie dla wspierania demokracji i pluralizmu oraz promowania dobrych rządów i postępu społecznego;

37. zdecydowanie potępia coraz większą liczbę strategicznych powództw zmierzających do stłumienia debaty publicznej (SLAPP) wnoszonych w krajach Bałkanów Zachodnich, także przez przedsiębiorstwa z UE, z uwagi na fakt, że powództwa te stanowią poważne zagrożenie dla demokracji i praw podstawowych, takich jak wolność wypowiedzi i informacji, ponieważ mogą uniemożliwiać dziennikarzom i działaczom zabieranie głosu w kwestiach leżących w interesie publicznym lub prowadzić do karania za takie zabieranie głosu, co ma efekt mrozący dla wszystkich istniejących lub potencjalnych głosów krytyki; wzywa Kosowo do wprowadzenia odpowiednich środków, takich jak wczesne oddalenie takich powództw, działania pogłębiające świadomość wśród sędziów i prokuratorów, środki karania za nadużycia, w szczególności odwrócenie kosztów postępowania, a także zapewnianie praktycznego wsparcia pozwanym, i apeluje do międzynarodowych partnerów Kosowa o wsparcie Kosowa w tych staraniach;

38. wyraża głębokie zaniepokojenie długotrwałą bezkarnością za dokonane w latach 1998–2005 w Kosowie zabójstwa i zniknięcia siedmiu serbskich i sześciu albańskich dziennikarzy będących obywatelami Kosowa, a mianowicie Afrima Maliqiego, Aleksandara Simovicia, Bardhyła Ajetiego, Bekima Kastratego, Đura Slavuja, Envera Maloku, Shefkiego Popovy, Xhemajla Mustafy, Ljubomira Kneževicia, Marjana Melonašiego, Mila Buljevicia, Momira Stokuci i Ranka Perenicia; wzywa władze Kosowa do działania na rzecz szybkiego rozwiązania tych spraw, gdyż należy skutecznie zbadać wszystkie przypadki ataków na dziennikarzy oraz dawne przypadki zabójstw i zniknięć, a ich sprawców postawić przed sądem;

39. ubolewa nad licznymi przypadkami kobietobójstwa oraz przemocy ze względu na płeć i przemocy seksualnej, w tym wobec nieletnich; wzywa policję, sądy i rząd do wzmocnienia wysiłków na rzecz zwalczania przemocy domowej i przemocy ze względu na płeć oraz do poprawy obowiązujących środków ochronnych i zapobiegawczych, w tym dzięki zwiększeniu liczby funkcjonariuszy organów ścigania i sędziów uwzględniających aspekt płci, stabilnemu wsparciu ze środków publicznych na schroniska dla kobiet i pomocy prawnej dla ofiar; apeluje o skuteczne wdrożenie krajowej strategii na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej i przemocy ze względu na płeć i wzywa rząd do bezzwłocznego przyjęcia ustawy o zapobieganiu przemocy domowej, przemocy wobec kobiet i przemocy ze względu na płeć oraz o ochronie przed tymi formami przemocy;

40. z zadowoleniem przyjmuje zatwierdzenie przez rząd projektu ustawy zmieniającej i uzupełniającej kodeks karny, która wprowadza surowsze kary za przemoc domową, molestowanie seksualne i gwałt, w tym penalizuje testy dziewictwa, które są uważane za naruszenie praw człowieka; zachęca Zgromadzenie Kosowa do niezwłocznego przyjęcia tej ustawy i apeluje o jej szybkie wdrożenie;

41. wzywa rząd Kosowa i niedawno ustanowioną Radę ds. Demokracji i Praw Człowieka do wzmocnienia wysiłków na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć i do zwiększenia zdolności kadrowych i administracyjnych w celu lepszego wdrażania ustawy o równości płci; podkreśla, że w przeciwdziałaniu dyskryminacji ze względu na płeć ważną rolę odgrywa edukacja; podkreśla, że zainteresowane strony muszą podjąć konkretne działania, aby zapewnić uwzględnianie aspektu płci we wszystkich strategiach politycznych i działaniach oraz promować i pogłębiać równość płci oraz wspierać realizację wymogów konwencji stambulskiej;

42. potępia przypadki dyskryminacji i mowy nienawiści wobec mniejszości etnicznych, osób LGBTIQ+, uchodźców i wysiedleńców; ubolewa nad brakiem wdrożenia środków ochrony prawnej dla osób LGBTIQ+ i ponawia apel o intensyfikację wysiłków na rzecz zapewnienia grupom mniejszościowym równych szans;

43. zauważa, że konstytucja Kosowa jest jedną z najbardziej postępowych pod względem praw mniejszości; zauważa w związku z tym, że petycja podpisana przez prawie 500 osób, które historycznie utożsamiają się jako Bułgarzy, zarejestrowana w Zgromadzeniu Kosowa w styczniu 2023 r., w dalszym ciągu nie została rozpatrzona, i zaleca zapisanie przedmiotowych praw w przepisach i zagwarantowanie ich w praktyce; wzywa Kosowo do wzmocnienia starań o zapewnienie grupom mniejszościowym równych szans oraz odpowiedniej reprezentacji w życiu politycznym i kulturalnym, mediach publicznych, administracji oraz wymiarze sprawiedliwości;

44. wzywa rząd Kosowa do większego zaangażowania na rzecz ochrony i promowania dziedzictwa kulturowego oraz do przyjęcia ustaw o dziedzictwie kulturowym i o wolności religijnej; zachęca władze do odnowienia stosunków z Serbskim Kościołem Prawosławnym w celu znalezienia trwałych rozwiązań umożliwiających ochronę i zachowanie obiektów dziedzictwa kulturowego;

45. ubolewa, że nadal istnieje wiele przeszkód dla powrotu osób przymusowo przesiedlonych w czasie konfliktu; podkreśla, że wola polityczna i stabilne finansowanie mają kluczowe znaczenie dla stworzenia odpowiednich warunków dla trwałych powrotów, w tym lepszego bezpieczeństwa i pełnego dostępu osób powracających do praw socjalnych i gospodarczych; ubolewa nad częstymi atakami na powracających kosowskich Serbów; wzywa rząd Kosowa, by zapewnił osobom przesiedlonym ich prawa własności, dostęp do dokumentów i obywatelstwa oraz możliwość używania języka serbskiego w administracji publicznej;

46. z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie strategii na rzecz promowania praw społeczności Romów i Aszkali na lata 2022–2026 i związany z nią plan działania na lata 2022–2024; ponawia apel o większą integrację społeczności mniejszościowych, w tym Romów, Aszkali, Egipcjan, Bośniaków, Turków i Gorani, oraz o zapewnienie im równych szans w życiu społecznym i publicznym; podkreśla, że ważne jest wdrożenie tej strategii, w tym przeznaczenie na nią odpowiedniego budżetu;

47. ponawia apel do właściwych organów o dalsze prace na kodeksem cywilnym zgodnym z konstytucją, dorobkiem UE, europejskimi standardami i praktykami międzynarodowymi oraz o zapewnienie jego przyjęcia bez dalszej zwłoki; podkreśla znaczenie zapewnienia praw wszystkim ludziom w Kosowie oraz włączenia małżeństw osób tej samej płci do kodeksu cywilnego, aby zagwarantować społeczności LGBTIQ+ przestrzeganie konstytucyjnych praw i możliwości;

48. wzywa rząd do wsparcia Parady Równości w Prisztinie w 2023 r.; wzywa rząd do zadbania o to, aby osoby LGBTIQ+ były traktowane tak samo jak inni obywatele i mogły w pełni korzystać ze swoich praw;

49. ubolewa, że osoby z niepełnosprawnościami nadal należą do najbardziej dyskryminowanych w Kosowie; podkreśla znaczenie zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami równego dostępu do edukacji, usług zdrowotnych, budynków publicznych i transportu; wzywa Kosowo do zlikwidowania luki w obszarze harmonizacji przepisów oraz polityk z odpowiednimi konwencjami ONZ i dorobkiem prawnym UE dotyczącymi praw osób z niepełnosprawnościami;

50. z zadowoleniem przyjmuje rozpoczęcie procesu nowelizacji konstytucji w celu uwzględnienia Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz postępy w pracach nad projektem ustawy o kwalifikacji i uznawaniu statusu osób z niepełnosprawnościami oraz świadczeniach i usługach dla takich osób; pochwała wzrost zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, który rząd osiągnął dzięki pakietom na rzecz odbudowy;

51. wyraża zaniepokojenie, że dzieci z niepełnosprawnościami nie mają odpowiedniego dostępu do placówek edukacyjnych ani nie otrzymują niezbędnej pomocy; ponawia apel do Kosowa o lepszą integrację dzieci z niepełnosprawnościami w placówkach edukacyjnych oraz o zwiększenie wsparcia na poprawę usług socjalnych i opieki zdrowotnej dla tych dzieci;

Pojednanie i stosunki dobrosąsiedzkie

52. odnotowuje zaangażowanie Kosowa w szereg inicjatyw współpracy regionalnej, takich jak Wspólnota Energetyczna, Wspólnota Transportowa, proces współpracy w Europie Południowo-Wschodniej(SEECP) i Rada Współpracy Regionalnej;

53. zachęca Kosowo do wzmożenia wysiłków na rzecz pojednania i do znalezienia rozwiązań dla sporów z przeszłości, między innymi dzięki przyjęciu kompleksowej krajowej strategii uporania się z przeszłością, i podkreśla kluczową rolę, jaką odgrywają w tym zakresie organizacje społeczeństwa obywatelskiego w Kosowie, oraz ich wkład w opracowanie strategii sprawiedliwości okresu przejściowego; wzywa do wzmożenia wysiłków i wypracowania rozwiązań w kwestiach osób zaginionych oraz do zajęcia się tymi kwestiami również w ramach dialogu między Belgradem a Prisztiną; składa głębokie wyrazy współczucia rodzinom osób zaginionych i wzywa rząd do zwrócenia szczególnej uwagi na przekazywanie im aktualnych informacji i do wykazania się wrażliwością w sposobie komunikacji;

54. pochwała fakt, że pierwszy projekt ustawy regulującej pracę nowego Instytutu Zbrodni Popołnionych podczas Wojny w Kosowie uwzględnia zbrodnie popełnione w okresie do 31 grudnia 2000 r. i związane z wojną; wzywa parlament do przyjęcia ustawy z tymi zaproponowanymi ramami czasowymi i do wprowadzenia obowiązku dokumentowania tych zbrodni; zachęca rząd do usunięcia niespójności między ustawami dotyczącymi wojny i zapewnienia, by wspomniane ramy czasowe miały zastosowanie we wszystkich przypadkach; wyraża głębokie zaniepokojenie obecnymi niedociągnięciami w prowadzeniu dochodzeń w sprawie zbrodni wojennych w Kosowie oraz ściganiu i sądzeniu ich sprawców; wzywa Kosowo do przyznania większych zasobów specjalnemu działowi Prokuratury Specjalnej i zwiększenia liczby prokuratorów zajmujących się zbrodniami wojennymi, co jest koniecznym krokiem do zadbania o to, by sprawcy zbrodni popełnionych podczas wojny w Kosowie zostali postawieni przed wymiarem sprawiedliwości, a ofiary i ich rodziny mogły zakończyć ten traumatyczny etap i zyskać poczucie sprawiedliwości, na które zasługują;

55. ubolewa, że inicjatywy mające na celu włączenie społeczności serbskiej w struktury polityczne, społeczne i gospodarcze Kosowa wciąż są bardzo ograniczone; z zadowoleniem przyjmuje jednak intensyfikację dialogu rządu z serbskimi obywatelami Kosowa przez ostatni rok; ponownie apeluje o poprawę dialogu wewnętrznego i rzeczywistą, bezpośrednią współpracę z niezależnymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego kosowskich Serbów, w szczególności na północy kraju, w celu budowania zaufania, ułatwienia codziennego życia kosowskich Serbów i ich skutecznej integracji; apeluje do władz Kosowa o zapewnienie dobrej jakości tłumaczeń oficjalnych dokumentów i ustaw na język serbski;

56. wzywa rząd Kosowa i przedstawiciele kosowskich Serbów do dalszego angażowania się w prawdziwy dialog, aby zwiększyć wzajemne zaufanie, pokonać podziały między społecznościami i promować osobiste kontakty między nimi; wzywa Serbię i Kosowo do wywiązania się z zobowiązań wynikających z dialogu, a przedstawiciele kosowskich Serbów do powrotu do kosowskich instytucji i nieeskalowania jeszcze bardziej napięć lokalnych; ponownie podkreśla, że pojednanie i integracja społeczności Serbów w Kosowie mają podstawowe znaczenie dla zapewnienia stabilności kraju i postępów w normalizacji stosunków między Prisztiną a Belgradem;

57. wzywa rząd Kosowa do działania z największą wrażliwością i pełnego przestrzegania praworządności, w tym jeśli chodzi o wywłaszczenia ziemi na projekty w interesie publicznym w północnej części kraju zamieszkiwanej w większości przez Serbów, przewidywanie okresu konsultacji publicznych i zapewnianie obywatelom możliwości wnoszenia sprzeciwu, zanim jakkolwiek decyzja w sprawie wywłaszczenia stanie się ostateczna;

58. ponownie wyraża pełne poparcie dla Mirosława Lajćaka, specjalnego przedstawiciela Unii Europejskiej ds. dialogu między Belgradem a Prisztiną; wzywa Kosowo i Serbię do zaangażowania się w ten dialog w dobrej wierze i w duchu kompromisu, tak aby osiągnąć bez dalszej zwłoki kompleksowe, prawnie wiążące porozumienie w sprawie normalizacji wzajemnych stosunków, w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z prawem międzynarodowym; wzywa do pełnego i terminowego wdrożenia w dobrej wierze wszystkich odnośnych umów przez obie strony, w tym do ustanowienia stowarzyszenia/wspólnoty gmin z większością serbską; uważa, że ostateczne i kompleksowe porozumienie wzmocni współpracę, stabilność i dobrobyt w całym regionie;

59. apeluje do obu stron o wykazanie przywództwa i gotowości do podejmowania niezbędnych decyzji prowadzących do postępów w dialogu i pojednania między ich społeczeństwami; podkreśla, że obecne środowisko geopolityczne jeszcze bardziej wymaga uporania się ze spuścizną przeszłości i zaangażowania w istotne negocjacje;

60. ponownie podkreśla, że normalizacja stosunków między Kosowem i Serbią w oparciu o wzajemne uznawanie jest niezbędne do zapewnienia europejskiej przyszłości obu tych krajów; wzywa obie strony do unikania podburzającej retoryki i silnie dążyli do wynegocjowania rozwiązań akceptowalnych dla obu stron zgodnie z zasadami i wartościami UE;

61. odnotowuje pozytywne sygnały deeskalacji napięć z obu stron; z zadowoleniem przyjmuje pozytywne kroki w kierunku przyjęcia propozycji UE, która stanowi dobrą podstawę do dalszej normalizacji stosunków między Serbią a Kosowem; wzywa Serbię do podpisania porozumienia, które zostało już uzgodnione ustnie, a obie strony do jego wdrożenia; apeluje do obu stron o skorzystanie z tej propozycji i podjęcie wszelkich starań, aby wypracować wreszcie trwałe rozwiązanie; ponawia swój apel o poprawę jakości dialogu przez zaangażowanie wszystkich sektorów społeczeństwa oraz uczestnictwo kobiet, a także przez zwiększenie przejrzystości wobec społeczeństwa i znaczące zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego;

62. podkreśla pilną potrzebę intensyfikacji dialogu między Belgradem a Prisztiną i wzywa UE do zapewnienia skuteczniejszej mediacji między stronami w celu przezwyciężenia obecnego impasu; wzywa podmioty z UE i USA do wspierania władz Kosowa podczas prac nad wdrożeniem stowarzyszenia/wspólnoty gmin z większością serbską, które musi być zgodne z konstytucją Kosowa;

63. z zadowoleniem przyjmuje zdecydowane zobowiązanie rządu Kosowa do konstruktywnego udziału w tworzeniu warunków niezbędnych do produktywnego dialogu, który doprowadzi do osiągnięcia kompleksowego porozumienia w sprawie normalizacji stosunków z Serbią; potępia działania eskalacyjne ze strony podmiotów sponsorowanych przez serbskie podmioty, w tym bezprawne blokady, brutalne ataki i groźbę działań wojskowych; ubolewa, że Serbia wznowiła kampanię na rzecz nieuznawania Kosowa;

64. zwraca uwagę, że wybory lokalne w północnych gminach Kosowa z 23 kwietnia 2023 r. były zgodne z ramami prawnymi Kosowa; głęboko ubolewa, że główna partia polityczna na północy Kosowa, czyli Serbska Lista, odmówiła udziału w wyborach; ubolewa nad tym bojkotem zorganizowanym przez Belgrad, zastraszaniem serbskich polityków opozycji oraz godną ubolewania retoryką płynącą z najwyższych szczebli wobec urzędników Kosowa;

65. pochwała pracę misji Unii Europejskiej w zakresie praworządności w Kosowie (EULEX) oraz jej rolę w budowaniu i utrzymywaniu niezależnych instytucji państwa prawa oraz stabilnego i pokojowego Kosowa; przypomina o znaczeniu tej misji dla bieżącego rozwoju kosowskich sił bezpieczeństwa poprzez zapewnianie doradztwa i szkoleń oraz budowanie zdolności w celu poprawy ich skuteczności, trwałości, wieloetniczności i odpowiedzialności, przy braku ingerencji politycznej i przy pełnej zgodności z międzynarodowymi standardami praw człowieka i najlepszymi praktykami europejskimi; usilnie wzywa właściwe organy, by rozważyły uczynienie z misji EULEX głównego podmiotu odpowiedzialnego za bezpieczeństwo na północy Kosowa, w tym za działania policyjne, dopóki siły policyjne Kosowa nie będą dysponować w tym regionie wystarczającym personelem; z zadowoleniem przyjmuje niedawne rozmieszczenie

dodatkowych jednostek w celu wzmocnienia sformowanej jednostki policji EULEX i wzywa UE i jej państwa członkowskie do dalszego zwiększenia liczby jednostek EULEX w terenie, w szczególności na północy; wyraża uznanie dla EULEX za regularne publikowanie sprawozdań monitorujących i oceniających, zapewnianie przejrzystości swoich prac oraz promowanie świadomej debaty publicznej na temat konkretnych środków ochrony prawnej w celu poprawy rozliczalności i bardziej skutecznego wymierzania sprawiedliwości;

66. potępia wszelkie działania zagrażające stabilności i procesowi pojednania, w tym niedawne napięcia na północy Kosowa; wyraża głębokie zaniepokojenie niedopuszczalnym postrzeleniem braci Stojanowiciów w wigilię prawosławnego Bożego Narodzenia w mieście Štrpce; potępia ataki na biura miejskiej komisji wyborczej i patrol samochodowy EULEX na północy Kosowa oraz arbitralne zatrzymanie serbskiej polityk z Kosowa Rady Trajković na przejściu granicznym w Merdare w grudniu 2022 r.; wzywa do przeprowadzenia sprawnych, przejrzystych i szczegółowych dochodzeń w sprawie wszystkich tych incydentów oraz do pociągnięcia wszystkich sprawców do odpowiedzialności; z zadowoleniem przyjmuje decyzję prezydent Kosowa, by w związku z obecnymi napięciami przełożyć na później nadzwyczajne wybory burmistrzów i zgromadzeń gminnych w czterech gminach na północ kraju; przypomina, że wszyscy mieszkańcy Kosowa ponoszą wspólną odpowiedzialność za pokój i praworządność;

67. wyraża głębokie zaniepokojenie, że potencjalna eskalacja przemocy jest wciąż prawdopodobna, a sytuację pogarsza próżnia instytucjonalna i brak bezpieczeństwa; w tym kontekście potępia palenie samochodów kosowskich Serbów w północnych gminach, rozmieszczenie sił specjalnych i budowę barykad; wzywa wszystkie strony, w tym rządy Kosowa i Serbii oraz społeczności lokalne, do współpracy na rzecz trwałego rozwiązania i zdecydowanie odrzuca wszelkie próby podważania suwerenności terytorialnej, integralności i bezpieczeństwa Kosowa; ponownie podkreśla, że kosowscy Serbowie muszą pilnie wrócić do instytucji, i zachęca rząd do znacznego wzmocnienia wysiłków na rzecz ich reintegracji; wyraża zaniepokojenie konsekwentną propagandą Serbii, zgodnie z którą Serbom w Kosowie grozi niebezpieczeństwo;

68. potępia rosyjskie próby wywierania wpływu na Bałkany Zachodnie przez wykorzystywanie podziałów kulturowych, etnicznych i religijnych oraz destabilizację sił prodemokratycznych; wyraża zaniepokojenie zagrożeniami hybrydowymi, takimi jak obecność rosyjskiej grupy Wagnera w Serbii; apeluje do władz Kosowa o zbadanie rzekomej obecności najemników z rosyjskiej grupy Wagnera na północy Kosowa; w tym kontekście wyraża głębokie zaniepokojenie graffiti rosyjskiej grupy Wagnera, które pojawiło się w miejscach publicznych w Kosowskiej Mitrowicy i Zvečan w północnej części kraju;

69. apeluje o otwarcie i opublikowanie wszystkich archiwów wojennych; ponawia swój apel o otwarcie archiwów byłej Jugosławii, w szczególności o udostępnienie akt byłych jugosłowiańskich tajnych służb (UDBA) i tajnych służb kontrwywiadu Jugosłowiańskiej Armii Ludowej (KOS), a także o zwrot akt odpowiednim rządów na ich wniosek;

70. z zadowoleniem odnotowuje niedawne porozumienia w ramach procesu berlińskiego dotyczące swobody przemieszczania się na podstawie dokumentów tożsamości, uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia na poziomie studiów wyższych oraz uznawania kwalifikacji zawodowych lekarzy, dentystów i architektów; apeluje o ich szybkie wdrożenie;

71. podkreśla potrzebę wzmocnienia i znalezienia synergii między inicjatywami UE na rzecz regionu, takimi jak strategia UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (EUSAIR), oraz innymi inicjatywami wielostronnymi, takimi jak Inicjatywa Adriatycko-Jońska (AIJ), Inicjatywa Środkowoeuropejska (ISE) oraz proces berliński;

72. ponownie wyraża poparcie dla inicjatywy utworzenia komisji regionalnej na rzecz ustalenia faktów w sprawie zbrodni wojennych i innych poważnych przypadków naruszenia praw człowieka, popełnionych w byłej Jugosławii (RECOM); podkreśla znaczenie pracy wykonanej przez regionalne biuro ds. współpracy na rzecz młodzieży (RYCO) i z zadowoleniem przyjmuje aktywny udział Kosowa; przypomina o konieczności dotarcia zwłaszcza do młodych ludzi z gmin na północy i włączenia ich w struktury społeczno-gospodarcze kraju;

Reformy społeczno-gospodarcze

73. wyraża uznanie dla inicjatyw kulturalnych i młodzieżowych, takich jak coroczny transgraniczny festiwal sztuki „Mirëdita, Dobar Dan!”, który promuje współpracę między artystami i aktywistami z Kosowa i Serbii; zachęca władze kosowskie i serbskie, w tym na szczeblu lokalnym, do dalszego rozwijania tego rodzaju pozytywnych inicjatyw i wykorzystywania dziedzictwa kulturowego jako sposobu na integrację różnych społeczności; pochwała w tym kontekście współpracę między gminą i burmistrzem Pei/Peci a gminą Goraždevac, która jest inspirującym przykładem pokojowych stosunków między kosowskimi Serbami i Albańczykami;

74. z zadowoleniem przyjmuje nieustające działania organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które łączą młodych ludzi, aktywistów, młodych liderów politycznych, dziennikarzy i inne osoby oraz torują drogę do długotrwałego pojednania i lepszego wzajemnego zrozumienia między dwoma społeczeństwami; zachęca rządy Kosowa i Serbii do większych inwestycji w kursy językowe i tłumaczenie treści kulturalnych, co zbliży do siebie społeczność serbską i albańską;

75. ponownie podkreśla potrzebę przeprowadzenia reform strukturalnych w celu zwiększenia konkurencyjności i zapewnienia zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu; z zadowoleniem przyjmuje postępy poczynione w walce z gospodarką nieformalną; wciąż jednak jest zaniepokojony faktem, że rozpowszechnienie gospodarki nieformalnej, częste przypadki korupcji i ogólnie słaba praworządność nadal stanowią przeszkodę dla sektora prywatnego; wzywa do wdrożenia nowo przyjętych przepisów antykorupcyjnych i wzywa Kosowo do ściślejszego dostosowania się do dorobku prawnego UE dotyczącego jednolitego rynku;

76. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że gospodarka Kosowa ponownie wzrosła w 2022 r., i pochwała postępy poczynione w obszarach kluczowych dla rozwoju gospodarczego, takich jak konkurencyjność, otoczenie biznesowe, wsparcie dla MŚP i rynku wewnętrznego, a także reformy ustawy o inspekcjach, zmienionej ustawy o ochronie konkurencji oraz programu ochrony konsumentów na lata 2021–2025; z zadowoleniem przyjmuje wsparcie polityczne w celu złagodzenia skutków pandemii i wysokich cen energii dla najbardziej dotkniętych gospodarstw domowych i przedsiębiorstw;

77. wyraża zaniepokojenie niskim udziałem młodzieży, kobiet i mniejszości etnicznych w rynku pracy; zachęca władze Kosowa, by w trybie priorytetowym przeciwdziałały niedopasowaniu umiejętności oraz poprawiły dostępność i przystępność cenową wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, a także zlikwidowały niedociągnięcia w polityce dotyczącej urlopów macierzyńskich i rodzicielskich;

78. z zadowoleniem przyjmuje niedawną inicjatywę rządu, by przyznać stypendia kobietom, które chcą podjąć studia w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki; podkreśla, że udział młodzieży w rynku pracy jest istotny dla rozwoju gospodarczego i ogólnej spójności społecznej; podkreśla potencjał Kosowa w obszarze cyfryzacji i umiejętności cyfrowych, szczególnie wśród ludzi młodych;

79. ubolewa nad brakiem postępów w poprawie jakości edukacji; apeluje do odpowiednich podmiotów, aby podczas opracowywania i wdrażania środków w zakresie zatrudnienia brały pod uwagę osoby należące do mniejszości; wzywa Kosowo do zapewnienia równej i niedyskryminującej edukacji państwowej w językach mniejszości; przypomina o konieczności dotarcia do młodych ludzi z gmin zamieszkiwanych w większości przez Serbów i włączenia ich w struktury społeczno-gospodarcze kraju;

80. ponownie wzywa Komisję do opracowania strategii regionalnej, by zaradzić utrzymującemu się bezrobociu młodzieży i emigracji poprzez rozwiązanie problemu niedopasowania umiejętności między systemem kształcenia a rynkiem pracy, poprawę jakości nauczania oraz odpowiednie finansowanie aktywnych instrumentów rynku pracy i programów szkoleń zawodowych, a także odpowiednich placówek opieki nad dziećmi i edukacji przedszkolnej;

81. z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie strategii edukacyjnej na lata 2022–2026, w której po raz pierwszy jednym z pięciu celów strategicznych jest wykorzystanie technologii cyfrowej do poprawy usług i jakości w edukacji, w wzywa do skutecznego wdrożenia tej strategii;

82. apeluje o kompleksowy przegląd wszystkich podręczników wykorzystywanych w systemie szkolnictwa, aby zidentyfikować i wyeliminować wszelkie informacje wprowadzające w błąd, przypadki stosowania języka obraźliwego i dyskryminującego względem mniejszości etnicznych, mniejszości seksualnych i kobiet, co przyczyni się do stworzenia bardziej inkluzywnego i demokratycznego społeczeństwa; zachęca władze do realizacji inicjatywy zapoczątkowanej w 2021 r., której celem jest aktualizacja wspomnianych podręczników;

83. podkreśla potrzebę inwestowania w cyfryzację, gdyż jest to sposób na zmniejszenie luki cyfrowej i zapewnienie równego dostępu do internetu, w tym dla najbardziej zagrożonych grup; zwraca uwagę na ogromny potencjał młodzieży Kosowa i na rolę cyfryzacji w rozwoju gospodarki Kosowa;

84. z zadowoleniem przyjmuje postępy poczynione w cyfryzacji gospodarki oraz zwiększenie dostępu do internetu, między innymi dzięki większej liczbie wysokiej jakości usług świadczonych za pośrednictwem rządowej platformy internetowej E-Kosova; podkreśla, że ważne jest utrzymanie wysokiego poziomu cyberbezpieczeństwa dzięki odpowiedniemu finansowaniu i uregulowaniu;

85. odnotowuje ostrożne pod względem budżetu stanowisko dotyczące emerytur weteranów wojennych i oszczędnościowego funduszu emerytalnego;

86. ubolewa, że rok szkolny 2022–2023 rozpoczął się z miesięcznym opóźnieniem z uwagi na strajk nauczycieli; wzywa rząd do poprawy warunków dialogu społecznego i rokowań zbiorowych oraz podkreśla znaczenie konstruktywnego i pluralistycznego dialogu społecznego dla wzmocnienia odporności gospodarczej i promowania sprawiedliwości społecznej;

87. podkreśla, że ważne jest świadczenie wysokiej jakości usług opieki zdrowotnej dla poprawy zdrowia ludzi i długoterminowego rozwoju społeczno-gospodarczego; odnotowuje ustanowienie komitetu wykonawczego ds. zdrowia, którego celem jest poprawa jakości usług opieki zdrowotnej w kraju; wyraża zaniepokojenie dużą rotacją ministrów zdrowia i jej wpływem na skuteczność działania ministerstwa oraz reformy w sektorze zdrowia; wzywa rząd do zapewnienia lepszego dostępu do usług opieki zdrowotnej oraz do przyspieszenia prac nad wprowadzeniem powszechnego systemu opieki zdrowotnej;

88. z zadowoleniem przyjmuje porozumienie osiągnięte na szczycie w Tiranie w sprawie obniżenia kosztów roamingu między UE a Bałkanami Zachodnimi od 1 października 2023 r., z perspektywą ich całkowitego zniesienia; wzywa władze, podmioty prywatne i wszystkie zainteresowane strony do działania na rzecz realizacji uzgodnionych celów, aby doprowadzić do znacznego obniżenia opłat roamingowych za transfer danych;

89. ubolewa nad ograniczonymi postępami w zakresie polityki konsumenckiej; wzywa Kosowo do dalszego dostosowywania przepisów do dorobku prawnego UE w dziedzinie ochrony konsumentów oraz do wzmocnienia wysiłków na rzecz podnoszenia świadomości praw konsumentów, aby wzmocnić ich pozycję i zwiększyć zaufanie do organów publicznych, poprawić konkurencję i przyspieszyć odbudowę gospodarki;

90. apeluje do rządu Kosowa, by nadal rozwijał sprzyjające otoczenie biznesowe i przyciągał inwestycje, w szczególności poza stolicą; z zadowoleniem przyjmuje doskonałe wyniki w obszarze eksportu; odnotowuje jednak zarazem wzrost importu, co przyczyniło się do prawie niezmiennego deficytu handlowego; ubolewa nad jednostronnym wprowadzeniem ograniczeń na wywóz niektórych produktów rolnych, bez uzasadnienia i niezgodnie z procedurami określonymi w układzie o stabilizacji i stowarzyszeniu; wzywa rząd, by wycofał pozostałe nieuzasadnione środki ograniczające; zachęca Kosowo do dokonania transformacji w sektorze rolnym w celu zwiększenia lokalnej produkcji żywności oraz zmniejszenia importu podstawowych produktów żywnościowych; wzywa rząd, aby zapewnił bardziej przejrzyste i kompleksowe finansowanie rolnictwa oraz pomagał eksporterom produktów rolnych wejść na zagraniczne rynki;

91. odnotowuje pierwszy roczny program IPA III o wartości 63,96 mln EUR, który będzie wspierał środki ukierunkowane na praworządność i prawa człowieka, dobre rządy, rozwój społeczno-gospodarczy, energię i środowisko;

Energia, środowisko, zrównoważony rozwój i łączność

92. podkreśla znaczenie podjęcia działań w celu zaradzenia kryzysowi klimatycznemu i środowiskowemu przez zmniejszenie zależności od paliw kopalnych i stopniową rezygnację z węgla zgodnie z Zielonym programem działań dla Bałkanów Zachodnich, aby ograniczyć emisje gazów cieplarnianych i złagodzić skutki zmian klimatu; wzywa rząd, aby wdrożył strategię przeciwdziałania zmianie klimatu i związany z nią planu działania oraz opracował plan dostosowania się do Zielonego programu działań dla Bałkanów Zachodnich; odnotowuje, że postęp w tych obszarach oraz poziom dostosowania do norm UE pozostają niskie;

93. zwraca uwagę na finalizację prac nad ustawą o zmianie klimatu i oczekuje jej zatwierdzenia w 2023 r.; wzywa do opracowania ambitnego, wiarygodnego i spójnego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu oraz do rewizji strategii przeciwdziałania zmianie klimatu w kierunku strategii przystosowania się do zmiany klimatu;

94. z zadowoleniem przyjmuje przygotowany przez Komisję pakiet wsparcia energetycznego w formie unijnych dotacji o wartości 1 mld EUR, który ma pomóc Bałkanom Zachodnim przezwyciężyć kryzys energetyczny i który obejmuje natychmiastowe wsparcie budżetowe w wysokości 75 mln EUR dla Kosowa; podkreśla, że niezwykle ważne jest, aby przeznaczyć fundusze kryzysowe na łagodzenie skutków kryzysu energetycznego i wsparcie Kosowa na drodze do efektywnej energetycznie gospodarki opartej na energii odnawialnej; docenia wysiłki władz Kosowa w celu przezwyciężenia kryzysu energetycznego oraz terminowe opracowanie przez nie planu działania w zakresie wykorzystania unijnego pakietu

wsparcia energetycznego; wzywa władze Kosowa do jak najlepszego wykorzystania tej pomocy, aby zbudować odporny i przyjazny dla środowiska system energetyczny zgodnie z REPowerEU; podkreśla znaczenie zapewnienia niezawodnych dostaw czystej energii, dywersyfikacji źródeł energii i inwestycji w energię odnawialną oraz zwiększenia efektywności energetycznej; zauważa znaczenie flagowej inwestycji Solar4Kosovo;

95. z zadowoleniem wita pomoc finansową UE dla Kosowa, obejmującą pożyczki i dotacje infrastrukturalne udostępniane w ramach Planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich, wspierające między innymi budowę odcinka „Autostrady Pokoju” między Prisztiną a Merdare oraz przygotowania do realizacji nowych inwestycji w obszarze zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków;

96. z zadowoleniem przyjmuje cele strategii energetycznej Republiki Kosowa na lata 2022–2031, która została przyjęta przez rząd w grudniu 2022 r.; ubolewa, że Kosowo nie przyjęło od dawna zapowiadanej strategii energetycznej na lata 2022–2030 i wzywa do natychmiastowego przyjęcia i wdrożenia tej strategii, a także ustawy o odnawialnych źródłach energii; podkreśla, że w projekcie strategii energetycznej przewidziano ograniczone wysiłki na rzecz rezygnacji z węgla, i uważa, że fakt, iż strategia ta skupia się jedynie na sektorze energetycznym, stanowi niedociągnięcie; ubolewa nad brakiem postępów w realizacji planu działania na rzecz wdrożenia umów energetycznych z 2013 r. i 2015 r. dotyczących dostaw energii elektrycznej w czterech gminach z większością serbską na północy Kosowa i wzywa do szybkiego podjęcia działań wdrożeniowych w tym względzie, co położy kres nieuczciwym praktykom i zapewni przejrzyste ramy prawne dla dostaw energii elektrycznej w regionie;

97. ponownie wyraża zaniepokojenie, że zdecydowana większość kosowskiej energii pochodzi z węgla, i apeluje o zniesienie wszystkich niezgodnych z przepisami dotacji do węgla, decentralizację produkcji energii oraz przejście na odnawialne źródła energii; odnotowuje umowę ramową o współpracy w zakresie rynków energii elektrycznej i protokołów ustaleń z Albanią, które stanowią wkład w stworzenie zrównoważonego rynku w obu krajach;

98. wzywa Kosowo do przestrzegania prawa Wspólnoty Energetycznej i dostosowania ustawodawstwa do dyrektyw UE w sprawie dużych obiektów energetycznego spalania⁽¹³⁾ i w sprawie emisji przemysłowych⁽¹⁴⁾; raz jeszcze apeluje do Kosowa o otwarcie detalicznego rynku energii elektrycznej zgodnie z trzecim pakietem energetycznym;

99. wzywa rząd do minimalizacji wpływu produkcji energii na różnorodność biologiczną poprzez powstrzymanie rozwoju elektrowni wodnych na obszarach chronionych, w szczególności w obu parkach narodowych; podkreśla potrzebę poprawy ocen oddziaływania na środowisko oraz usprawnienia ścigania przestępstw przeciwko środowisku; zaleca, aby Kosowo wzięło pod uwagę niedobór wody i oceniło wpływ energii wodnej na politykę zrównoważonego rozwoju energetycznego kraju w tym kontekście;

100. wzywa do podjęcia pilnych działań w celu rozwiązania problemu zanieczyszczenia powietrza, gleby i wody oraz zarządzania nimi; wzywa Kosowo do przestrzegania pułapów emisji ustanowionych na podstawie krajowego planu redukcji emisji i do większego uwzględniania kwestii ochrony środowiska w różnych politykach sektorowych; z zadowoleniem przyjmuje wysiłki podjęte przez Kosowo w tym zakresie, zwłaszcza przyjęcie i wdrożenie ustawy nr 08/L-025 o ochronie powietrza przed zanieczyszczeniem;

101. ubolewa nad niewystarczającą i opieszłą reakcją na rosnące problemy Kosowa z gospodarowaniem odpadami i wzywa do podjęcia natychmiastowych działań w tym zakresie, w szczególności do poprawy przepisów dotyczących gospodarowania odpadami i ich wdrażania zgodnie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym poprzez ustanowienie systemu rozszerzonej odpowiedzialności producenta;

o

o o

102. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji przewodniczącemu Rady Europejskiej, Komisji, Wiceprzewodniczącemu Komisji / Wysokiemu Przedstawicielowi Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, rządowi i parlamentom państw członkowskich oraz prezydentowi, rządowi i Zgromadzeniu Narodowemu Kosowa.

⁽¹³⁾ Dyrektywa 2001/80/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2001 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania (Dz.U. L 309 z 27.11.2001, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (Dz.U. L 334 z 17.12.2010, s. 17).